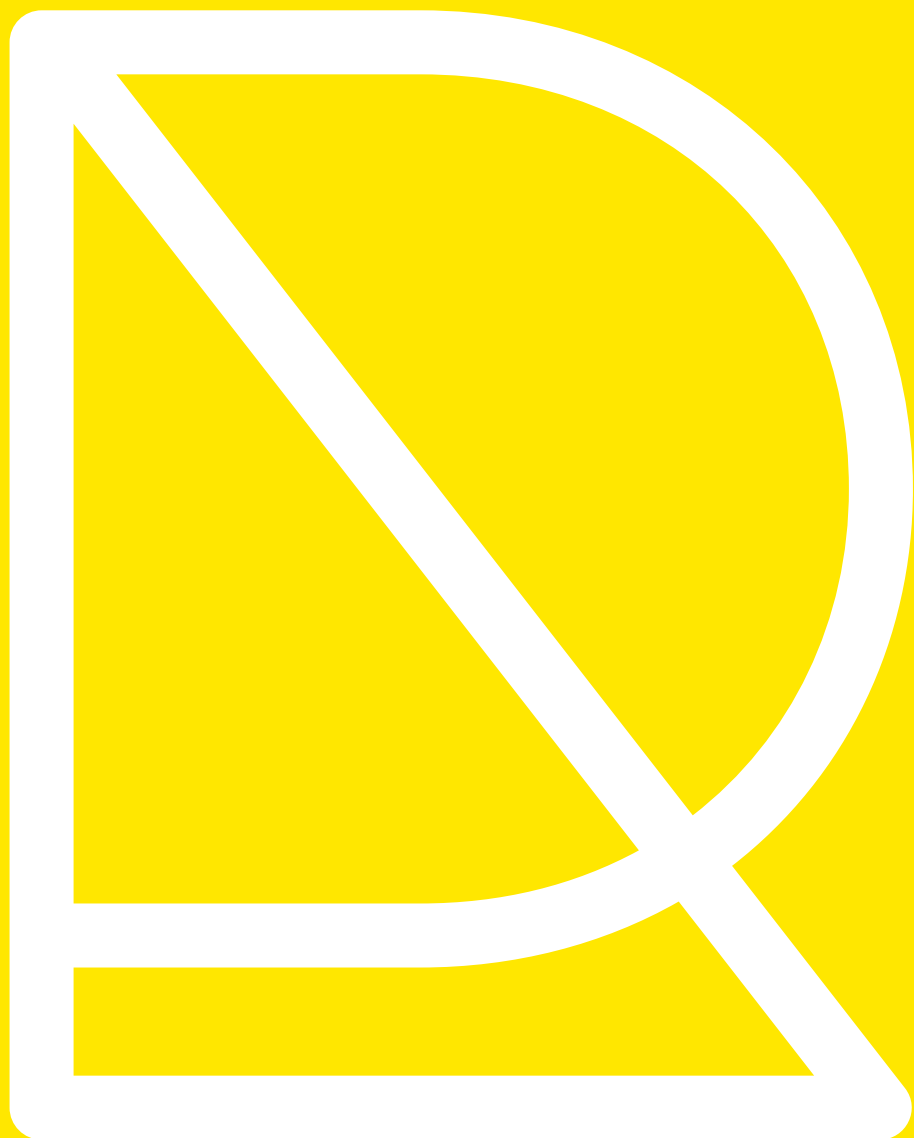

Opas verkko-opetuksen
toteuttajalle

Sisälllys

Tervetuloa suunnittelemaan verkko-opetusta! **5**

Mikä on eGradia? **6**

Verkko-opetuksen muodot Gradiassa **7**

Minulla on idea verkko-opintojaksosta – mistä lähdän liikkeelle? **8**

Tuumasta toimeen – verkko-opintojakson toteutuksessa huomioitavia asioita **12**

Ohjauksen työkalupakki **18**

Verkko-opettajan ideapankki **20**

Verkko-opettajan muistilista **24**

Tekijänoikeudet verkko-opintojaksolla **26**

Käsitteet **30**

Lähteet **31**

” Verkkopintojakso on kokonaan verkkoon suunniteltu opintokokonaisuus, jossa opiskelija työskentelee ohjatusti ohjeistetun aikataulun mukaan haluamassaan paikassa.”

04

Tervetuloa suunnittelemaan verkko-opetusta!

05

Tämä opas on tarkoitettu Gradian opettajille verkko-opetuksen rakentamisen tueksi. Oppaan tarkoituksena on antaa ohjeita, ideoita ja näkökulmia verkko-opetuksen toteuttamiseen. Oppaan pääpaino on ohjattujen verkko-opintojaksojen rakentamisessa, mutta opasta voi hyödyntää myös etä-, monimuoto- ja hybridiopetuksessa.

Sähköinen versio oppaasta on saatavilla Gradian Moodle-oppimisympäristössä. Siellä on myös esitetyt pohjat ja muokattavia pohjia verkko-opetuksen toteuttamista helpottamaan.

Opas verkko-opetuksen toteuttajalle on kirjoitettu eGradia-hankkeessa tiimityönä. Oppaan toista painosta ovat olleet päivittämässä:

- **Frilander Hanna**, eGradia-koordinaattori, Digipalvelut / Opetusteknologia
- **Pernu Henna**, opettaja, Gradia ammatillinen
- **Sairanen Jarkko**, opettaja, Gradia-lukiot
- **Toivanen Juha**, opettaja, Gradia ammatillinen
- **Wickström Katariina**, opettaja, Gradia-lukiot

Oppaan piirrokset on tehnyt Hanna Reinikainen. Tässä Hannan terveiset:

”Olen Hanna, 20-vuotias Jyväskylän aikuislukion opiskelija. Aloitin lukio-opinnot syksyllä 2017 ja tavoitteenani on kirjoittaa ylioppilaaksi keväällä 2020. Ihastuin piirtämiseen ja sen rajoittamattomaan vapauteen jo lapsuudessani. Parasta on luoda erilaisia hahmoja sekä antaa yksittäiselle ajatukselle visuaalinen muoto ja tarina. Piirtämisen lisäksi innostun luonnosta, kirjoittamisesta sekä hyvästä musiikista.”

Opas on lisensoitu Creative Commons -lisenssillä CC BY-NC-SA 4.0 (Nimeä, EiKaupallinen, JaaSamoin: creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.fi)

Hanna Reinikainen omistaa oikeudet tekemiinsä piirroksiin.

Mikä on eGradia?

eGradia tarkoittaa sekä lukion että ammatillisen koulutuksen opiskelijoille suunnattua, pedagogisesti ja teknologisesti laadukasta verkko-opintotarjontaa. eGradia on yhteisesti sovittu toimintatapa, joka mahdollistaa opiskelijoillemme joustavia opintopolkuja sekä ajasta ja paikasta riippumatonta opiskelua. eGradian sisällöntuottajia ovat kaikki verkko-opetuksesta ja digipedagogiikasta kiinnostuneet opettajat. eGradia-työtä koordinoi eri oppilaitosten ja digipalvelujen asiantuntijoista koottu eGradia-tiimi.

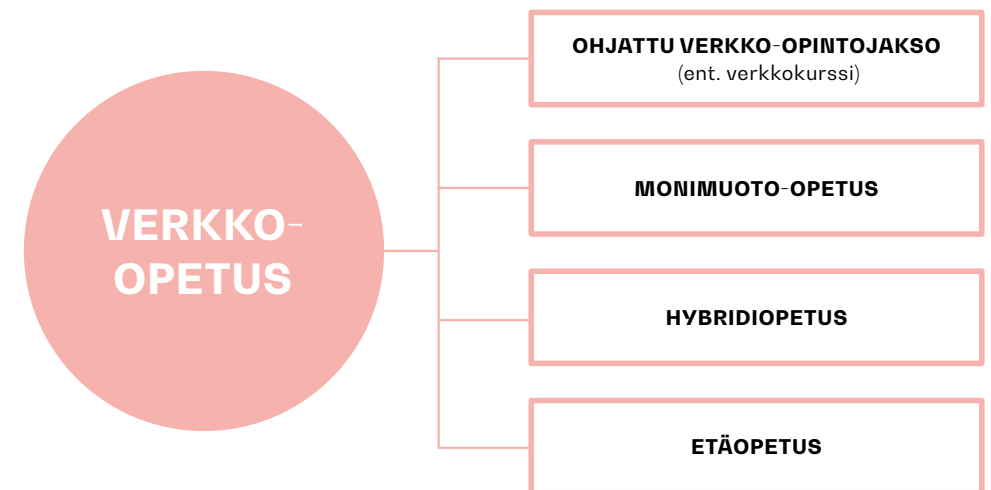
eGradia-tiimi

- organisoii verkko-opintojaksojen rakentamisen työpajat lukioon ja ammatilliselle
- antaa suunnittelutukea, koulutusta ja ohjeistusta verkko-opetuksesta
- kerää tietoa verkko-opetuksen kehittymisestä lukuvuosittain
- päivittää eGradian yhteiset verkko-opintojaksopohjat Moodlessa
- osallistuu Gradian verkko-oppimisympäristöjen ja verkko-opiskelun kehittämiseen
- edistää tiedon jakamista verkko-opetuksesta Gradian sisällä
- on mukana verkko-opetuksen asiantuntijana kehittämisyksikön hankehakuprosesseissa
- tukee verkko-opetukseen liittyvien yhteisten käytänteiden sopimista Gradiassa

” eGradia on yhteisesti sovittu toimintatapa, joka mahdollistaa opiskelijoillemme joustavia opintopolkuja sekä ajasta ja paikasta riippumatonta opiskelua.”

Verkko-opetuksen muodot Gradiassa

07

Ohjattu verkko-opintojakso (entinen verkkokurssi) on kokonaan verkkoon suunniteltu opintokokonaisuus, jossa opiskelijat työskentelevät itsenäisesti, mutta ohjatusti, ohjeistetun aikataulun mukaan haluamassaan paikassa. Ohjaus verkko-opintojaksolla toteutetaan pääosin etänä, mutta verkko-opintojaksolla voidaan mahdollistaa myös opiskelijan osallistuminen vapaaehtoiseen lähiohjaukseen.

Monimuoto-opetuksessa yhdistyvät kasvokkain tapahtuva lähiopetus, verkon välityksellä tapahtuva opetus ja opiskelijan itseopiskelu. Monimuoto-opetuksessa pyritään käyttämään monimuotoisia opetus- ja opiskelutapoja tarpeen mukaan.

Hybridiopetuksella tarkoitetaan opetustilannetta, jossa opettajalla on opiskelijaryhmä samanaikaisesti

käisessä läsnä opettajan kanssa samassa luokkatilassa sekä etäryhmä verkkoyhteyden päässä. Tämä tapa mahdollistaa oppimisen ja työskentelyn luokkatilassa olevan opiskelijaryhmän sekä etäopiskelijan tai etäryhmän välillä samanaikaisesti. Usein hybridiopetusta toteutetaan pariopettajuutena.

Etäopetus on opetusta ja ohjausta, jossa opettaja ja opiskelijat (tai osa opiskelijoista) ovat fyysisesti eri tilassa, mutta opetusta ja oppimista tapahtuu pääosin samanaikaisesti. Etäopetusta voidaan toteuttaa erilaisten teknologioiden välityksellä esim. videoneuvottelu, oppimisympäristöt ja viestintävälineet kuten puhelin, sähköposti ja chat sekä sähköiset liitutaulut. Etäopetuksen tavoite on tarjota opintoja myös niille, jotka eivät voi osallistua perinteiseen lähiopetukseen.

Minulla on idea verkko-opintojaksosta – mistä lähdän liikkeelle?

08

09

Käsityön ja kuvataiteen opettaja Oiva Liina oli opettanut lukion ja ammatillisen puolen opiskelijoita jo 20 vuotta. Hän oli kokenut urallaan monenlaisia mullistuksia tutkinnon perusteiden ja opetussuunnitelman uudistuksista digitalisaatioon.

Oiva teki työtään sydämellään eikä valittanut turhista, mutta pari asiaa oli jo pitkään vaivannut hänen mieltään: Opiskelijat eivät enää osallistuneet lähiopetukseen aivan niin innokkaasti kuin hän olisi halunnut. Opiskelijat lintsasivat oppitunneilta, ja Oiva oli kaiken aikaa kirjoittelemassa sähköposteja ja Wilma-viestejä puuttuvista kurssisuorituksista. Lisäksi aina löytyi joku, joka ei jostain syystä päässyt osallistumaan lähiopetukseen juuri silloin, kun sitä oli tarjolla. Onko oikein, että opiskelija joutuu odottamaan uutta suorituskertaa seuraavaan lukuvuoteen? Opiskelijoiden valmistumisajat piteivät, ja Oivan hiukset harmaantuivat.

Eräänä syksyisenä aamuna Oiva näki innostavan uutisen, jossa pieni kyläkoulu oli pelastunut verkko-opetuksen avulla. Oppilaat pääsivät opiskelemaan 500 kilometrin päässä sijaitsevassa pääkoulussa etäyhteyden välityksellä. Olihan Oiva kuullut verkko-opetuksesta ennenkin, mutta nyt hän oli valmis tekemään ratkaisevan askeleen kohti verkko-opettajuutta.

Hän ei pelännyt haasteita vaan otti selvää verkko-opintojaksoista, joita Jyväskylän aikuislukio tarjosi opiskelijoilleen. Oiva myös osallistui työväenopiston verkko-opintojaksolle ja sai kokemuksen verkko-opintojaksolla opiskelusta. Hän ryhtyi pohtimaan verkko-opintojaksojen etuja ja saikin aikaiseksi listan, joka vahvisti hänen uskoaan verkko-opetuksen hyödyllisyydestä. Näppäränä kirjonnatöiden tekijänä Oiva teki itselleen huoneentaulun, johon kirjoitti kauniisti ristipistoin:

Haluan olla verkko-opettaja, koska

- tarjoan vaihtoehtoisen opiskelutavan opiskelijoille
- luon yksilöllisiä ja joustavia opinpolkuja
- mahdollistan ajasta ja paikasta riippumattoman opiskelun
- voin auttaa opiskelijoita valmistumaan nopeammin
- kehitän opiskelijan jatko-opinto- ja työelämätaitoja
- kehitän itseohjautuvuutta, oman ajankäytön suunnittelua ja digitaalisia taitoja
- opin uutta ja kehityn verkko-opettajana.

” Verkko-opetuksen avulla taataan yksilölliset ja joustavat opinpolut Gradian opiskelijoille!”

Seuraavaksi Oiva marssi esimiehen puheille ja tiedusteli, mille verkko-opintojaksoille organisaatiossa olisi tarvetta. Oiva oli myös valmiiksi pohtinut, mitkä opintojaksot hänen mielestään sopisivat toteutettavaksi verkko-opintojaksoina. Mahdollinen yhteistyö kollegan kanssa voisi myös olla hyvä tapa ryhtyä toimeen. Lisäksi piti vielä selvittää, missä ja miten hän voisi opiskella verkko-opintojakson rakentamista. Esimies tiesi kertoa, että Intrasta ja Moodlesta löytyy eGradia-tiimin tekemää tukimateriaalia verkko-opetuksen toteutukseen. eGradia järjestää myös työpajoja, joissa verkko-opintojakso -ideaa pääsee rakentamaan tuetusti Moodle-oppimisympäristöön.

Oiva sai verkko-opintojakso -ideansa läpi ja ryhtyi opiskelemaan verkko-opetuksen perusteita. Oivalle selvisi, että verkko-opetus vaatii onnistuakseen erityistä panostusta etäohjaukseen. Hän selvitti, että Gradiassa käytettävissä olevia etäohjauksen välineitä ovat mm. Teamsin verkkokokous, sähköposti, Wilma sekä Moodlen omat työvälineet, kuten BigBlueButton, keskustelualueet ja chatit.

Oiva suorastaan pursusi intoa päästä suunnittelemaan verkko-opintojaksoa — miten tästä eteenpäin?

Tuumasta toimeen – verkko-opintojakson toteutuksessa huomioitavia asioita

Hyvin suunniteltu on puoliksi tehty.

Olet nyt Oivan esimerkkiä seuraten päätenyt tilanteeseen, jossa sinun pitäisi tarkemmin kirjoittaa näkyväksi verkko-opintojaksosi toteutus. Suositeltavaa on tehdä suunnitelma eli ns. pedagoginen käsikirjoitus, josta selviää mm. opintojakson suoritustapa, suoritusaika, ohjauksen työvälineet, materiaalit, tehtävät, palautteen anto, arviointitavat jne. Suunnitelman voit tehdä tekstinkäsittelyohjelmalla. Pyri tekemään suunnitelmastasi niin tarkka, että joku toinen pystyisi ohjeittesi perusteella laatimaan verkko-opintojakson.

VASTAA SEURAAVIIN KYSYMYKSIIN JA KIRJOITA VASTAUKSESI LYHYESTI PEDAGOGISEN KÄSIKIRJOITUKSESI ALKUUN:

KUKA VERKKO-OPINTO- JAKSON SUORITTAJ?

- Huomioi opiskelijan motivaatio, ikä ja osaamistaso (esim. tietotekniset taidot). Mieti, miten nämä näkyvät opintojakson rakenteessa, tehtävissä, ohjeistuksissa ja ohjauksessa.
- Mieti myös, onko mahdollista eriyttää opetusta opiskelijoiden erilaisen osaamisen, tavoitteiden ja opiskelutahdin mukaan?

MIKÄ ON VERKKO- OPINTOJAKSON SUORITUS- AIKA JA -TAPA?

- **Opintojakso on avoinna tietynä ajanjaksona, ja opiskelijat suorittavat kurssia samaan tahtiin.**
- Materiaali ja tehtävät näkyvät opiskelijoille kokonai-

suudessaan jo opintojakson alkaessa tai ne paljastuvat vähitellen opintojakson edetessä. Toteutustapa mahdollistaa yksilötehtävien ohella myös erilaiset ryhmätyöt (opettaja määrää ryhmät tai opiskelijat ryhmäytyvät itsenäisesti).

TAI

- **Opintojakso on avoinna tietynä ajanjaksona, ja opiskelijat voivat aloittaa opintojakson suorittamisen eri aikaan (ns. nonstop-periaate).**

→ Opintojakso näkyy opiskelijoille kokonaisuudessaan jo opintojakson alkaessa. Yksilötehtävien ohella verkko-opintojaksolla voi olla opiskelijoiden välistä vuorovaikutusta vaativia tehtäviä, joissa opiskelijat työستävät samaa aihetta joko samaan tai eri

aikaan (ns. yhteisölliset tehtävät) – varsinaisia ryhmätöitä on vaikeampi toteuttaa.

TAI

- **Opintojakso on täysin avoin oppilaitostasolla.**
- Opiskelija voi tutustua opintojakson sisältöön etukäteen ja miettiä, osallistuuko opintojaksolle.

MITÄ PEDAGOGISTA MALLIA KÄYTÄT VERKKO- OPINTOJAKSOLLA?

- Tutustu erilaisiin pedagogisiin malleihin (esim. tutkiva oppiminen, projektioppiminen, ongelmalähtöinen oppiminen) ja mieti, millainen malli tukee parhaiten opiskelijan oppimisprosessia verkko-opintojaksollasi.

1

Opinto- jakson sivut

- Sivut ovat saavutettavuusdirektiivin mukaiset - rakenne on selkeä ja johdonmukainen, kieli on selkeää, videoissa on tekstitys ja kuvien yhteydessä on selitetekstit.
- Oppilaitostasolla on yhdenmukaiset ja sovitut mallipohjat.
- Siirtyminen paikasta toiseen on helppoa, linkit toimivat verkko-opintojakson sisällä ja internetin muille sivustoille.

Verkko-opintojakson aloitusnäkymään laitetaan näkyviin kaikki oleellinen tieto opintojaksolla opiskelun tueksi:

- opintojakson sisältö ja tavoitteet** (nämä voit esim. kopioida opetussuunnitelmasta) – huomioi ammatillisella puolella ammattitaitovaatimukset ja arviointikriteerit
- opettajan tervehdys** tekstinä tai videona (oleelliset asiat opintojakson suorittamiseen liittyen, tekstissä linkit opiskelusuunnitelmaan ja tarkempiin suoritusohjeisiin)
- opettajan yhteystiedot**
- ohjausajat ja -tavat**
- selkeästi nimetyt linkit muuhun opintojakson sisältöön (esim. ”Opintojakson suoritusohjeet”, ”Opiskelusuunnitelma”).

Alasivuilla seuraavat:

- opintojakson suoritusohjeet** (esim. suoritusajaja, ohjausajat ja -ajat, oppikirja- ja oppimateriaalitiedot, tietoa tehtävistä ja niiden arvioinnista sekä arvioinnista yleisesti: onko opintojaksolla esimerkiksi verkkokoe vai perustuuko opintojakson arvosana tehtyihin tehtäviin)
- opiskelusuunnitelma**, joka pitää sisällään suosituksen opintojakson suoritusajataulusta
- opiskelumateriaali ja tehtävät** palautusmahdollisuuksin
- opintojakson arviointi**, jossa opiskelija pääsee antamaan palautetta opettajalle ja arvioimaan omaa työtään opintojaksolla (itsearviointi).

Opintojakso voi rakentua **valmiin oppimateriaalin pohjalta** esim. tekstimateriaali ja tehtävät oppikirjasta. Otathan kuitenkin huomioon tekijänoikeudet. Verkko-opintojakson rakenne voi vastata oppikirjan sisällysluetteloa. Tästä on hyötyä erityisesti, jos käytössä on verkko-materiaalin lisäksi painettu oppikirja.

2

Opiskelu- materiaali

BI05 Biologian sovellukset, Wickström, eGradia

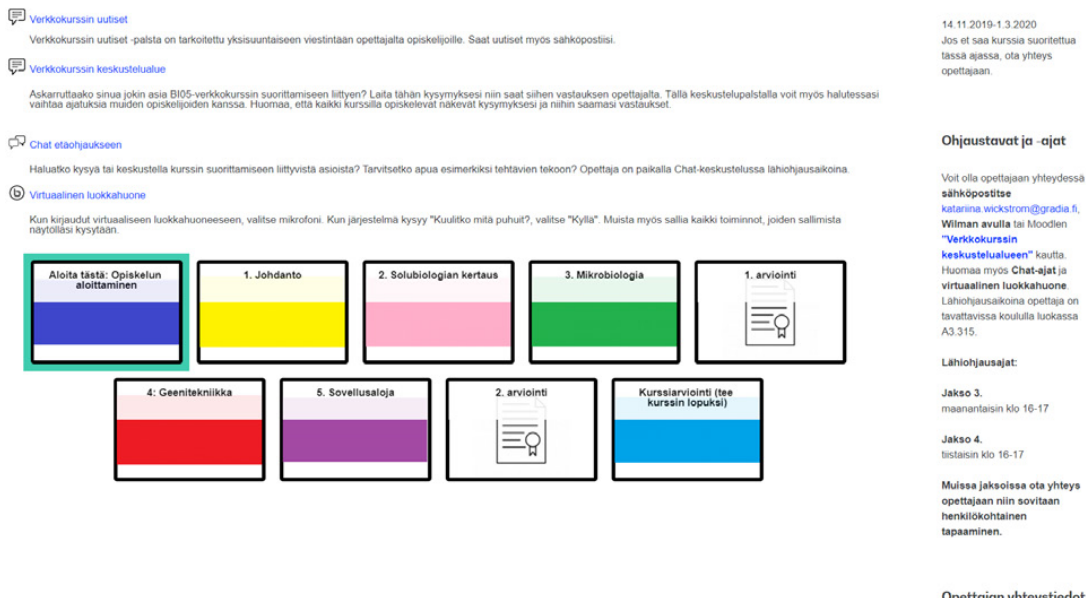
Tervetuloa opiskelemaan "Biologian sovellukset" verkkokurssille!

eGradia

Edistymisen seuranta 1 (kurssin suorittamiseen vaadittavat tehtävät)

Edistymisen seuranta 2 (kertaustehtävät solubiologiasta)

Suoritusajaja

Verkkokurssin uutiset

Verkkokurssin uutiset -palsta on tarkoitettu yksisuuntaiseen viestintään opettajalta opiskelijoille. Saat uutiset myös sähköpostiisi.

Verkkokurssin keskustelualue

Askarruttaako sinua jokin asia BI05-verkkokurssin suorittamiseen liittyen? Läitä tähän kysymyksiäsi niin saat siihen vastauksen opettajalta. Tällä keskustelupalstalla voit myös halutessasi vaihtaa ajatuksia muiden opiskelijoiden kanssa. Huomaa, että kaikki kursseilla opiskelevat näkevät kysymyksesi ja niihin saatasi vastaukset.

Chat etäohjaukseen

Haluatko kysyä tai keskustella kurssin suorittamiseen liittyvistä asioista? Tarvitsetko apua esimerkiksi tehtävien tekoon? Opettaja on paikalla Chat-keskustelussa lähiohjausajoina.

Virtuaalinen luokkahuone

Kun kirjautut virtuaaliseen luokkahuoneeseen, valitse mikrofoni. Kun järjestelmä kysyy "Kuulitko mitä puhuit?", valitse "Kyllä". Muista myös sallia kaikki toiminnot, joiden sallimista näytöllä kysytään.

Ohjausajat ja -ajat

Voit olla opettajaan yhteydessä sähköpostitse katarina.wickstrom@gradia.fi, Wiiman avulla tai Moodien "Verkkokurssin keskustelualueen" kautta. Huomaa myös Chat-ajat ja virtuaalinen luokkahuone. Lähiohjausajoina opettaja on tavoitettavissa kouluilla luokassa A3.315.

Lähiohjausajat:

Jakso 3. maanantaisin klo 16-17

Jakso 4. tiistaisin klo 16-17

Muissa jaksoloissa ota yhteys opettajaan niin sovitaan henkilökohtainen tapaaminen.

Opettajan yhteystiedot

Huomioi tehtävien monipuolisuus ja tehtävien määrä sekä laatu

3 Opinto- jakson suoritus- tapa ja tehtävät

Opintojaksolla voidaan käyttää **omia tai opettajatiimin tekemiä materiaaleja** (esim. itse laaditut tehtävät, esitykset, opetusvideot tai videoidut oppitunnit).

Opintojaksolla voidaan käyttää **internetistä löytyvää materiaalia** (videot, kuvat, linkit muille sivustoille, erilaiset avoimet oppimateriaalit, tutustu esim. aoe.fi).

Opintojakso suoritetaan tekemällä opettajan kokoamat tehtävät. Huomioi tehtävien monipuolisuus ja tehtävien määrä sekä laatu..

Opetussuunnitelma tai tutkinnon perusteet ohjaavat tiedollisissa ja taidollisissa tavoitteissa. Mieti, miten tavoitteet toteutuvat opintojakson tehtävässä tai tehtävissä.

Käytettävien tehtävien valintaan vaikuttaa se, suorittavatko opiskelijat opintojakson samaan vai eri aikaan. Esim. nonstop-periaatetta noudattavilla verkko-opintojaksoilla varsinaisia ryhmitöitä on vaikea toteuttaa. Yhteisöllisiä tehtäviä on kuitenkin molemmissa tapauksissa mahdollista teettää.

Huomaa **eriyttäminen ja henkilökohtaistaminen tehtävien suunnittelussa**: luodaan opiskelijalle mahdollisuus valita eri tasoisista tehtävistä omien tavoitteiden mukainen oppimispolku tai mahdollisuus suorittaa opintojaksosta vain osa (esim. kaikille pakolliset tehtävät, syventävät tehtävät, vaihtoehtoiset tehtävät ja lisätehtävät esim. niille, jotka tähtäävät kiitettävien arvosanoihin).

Esimerkkejä yksilötehtävistä: essee, miellekartta, monivalintatehtävä, aukkotehtävä, tiivistelmä, pienimuotoinen tutkimus, raportti, uutisvihko, digitaalinen oppimispäiväkirja, blogi, kehittämistyö, video, kuvantulkintatehtävä, aineistotehtävä.

Esimerkkejä yhteisöllisistä tehtävistä: keskustelu, ryhmätyö (esim. pieni tutkimus ja siitä raportointi), vertaisarviointitehtävä, yhteisöllinen kirjoittaminen (esim. wiki, blogi).

4 Palautteen antaminen

Palautteen antaminen on jatkuvaa ja kannustavaa. Sitä annetaan säännöllisesti ja ajantasaisesti opiskelijan opiskelutahtia myötäillen.

Palaute **tukee opiskelijan oppimista ja ajattelua** sekä auttaa opiskelijaa arvioimaan oppimistaan kriittisesti.

Palaute voi olla **opettajan antamaa, oppimisympäristön rakentettiin suunniteltua tai opiskelijan toiselle antamaa vertaispalautetta**.

Palautteen annossa vaihtoehtoina ovat mm. **kirjallinen tai suullinen** (video tai äänitiedosto) **palaute, järjestelmän antama automaattinen palaute** (itsestään korjautuvat tehtävät, kuten monivalinta- ja aukkotehtävät), **vertaispalaute** ja valmiit **mallivastaukset** opiskelijan itsearvioinnin apuna.

5 Arviointi

Opettaja arvioi opiskelijan osaamista ottaen huomioon opintojakson tiedolliset ja taidolliset tavoitteet: arviointi voi perustua esimerkiksi **portfolioon** (ei varsinaisia kokeita) tai **tehtäviin ja kokeisiin**.

Opiskelija arvioi itse osaamistaan omien tai opettajan asettamien kriteerien pohjalta: opiskelija voi esimerkiksi täyttää **arviointilomakkeita** opintojakson avainkohdissa tai aihekokonaisuudesta toiseen siirryttyessä. Myös **oppimispäiväkirjaa** voi käyttää opiskelijan itsearvioinnin tukena.

Vertaisarviointia voi käyttää, jos se sopii opintojakson tehtäviin. Erityisesti se sopii ryhmätehtäviin.

Opintojakson **arviointikriteerit tulee olla opiskelijalla tiedossa heti opintojakson alussa**: Mitä arvioidaan? Miten arvioidaan? Arvioidaanko opintojakso arvosanalla vai suoritusmerkinnällä?

Ohjauksen työkalupakki

19

Verkko-opetus vaatii onnistuakseen erityistä panostusta ohjaukseen. Verkko-opintojaksoilla ohjaus rakennetaan osaksi verkko-opintojakson rakenteita ja sitä ylläpidetään etäyhteydenpidon avulla. Verkko-opetuksen tärkeimpiä ohjauksen työvälineitä ovat

1 **Yhteydenotto opiskelijaan opintojakson alussa** sähköpostitse tai Wilman avulla: tervetuloitus, mistä opintojakso löytyy, miten liitytään opintojaksolle ja mitä oppimateriaalia opiskelijan on hankittava opintojaksoa varten (esim. oppikirjatiedot tai mahdolliset ennakkotehtävät).

2 Selkeä ja oppilaitostasolla yhdenmukainen **opintojakson sivujen rakenne**.

3 **Etäyhteydenpito:** sähköposti, Wilma, oppimisympäristön keskustelu- ja kysymyspalstat (vertaistuki, neuvoja opettajalta), videoneuvottelu (esim. Moodlen BigBlueButton, Teamsin verkkokokous)

4 **Opintojakson suoritusohjeet** joko kirjallisena tai videona oppimisympäristössä: opintojakson suoritus aika, ohjaustavat ja -ajat, opiskelumateriaali (esim. oppikirja- ja oppimateriaalitiedot), tietoa tehtävistä ja niiden arvioinnista sekä arvioinnista yleisesti.

5 **Opiskelusuunnitelma** (opiskelija miettii omaa ajankäyttöään ja tavoitteitaan opintojaksolla sekä merkitsee verkko-opiskeluun käytettävissä olevan opiskeluajan kalenteriinsa).

6 **Opiskelijan lähtötason testaus tarvittaessa.**

7 **Selkeät tehtäväkohtaiset ohjeet.**

8 Kirjallinen tai videomuotoinen **ohjeistus tehtävissä mahdollisesti käytettäviin ohjelmiin** (esim. taulukkolaskenta, kuvan piirtäminen tai miellekartat).

9 Tehtäväkohtainen **palaute** (on ajantasaista ja kannustavaa sekä ohjaa opiskelijaa arvioimaan omaa oppimistaan ja opiskelemaan sen mukaisesti).

10 **Lisäksi erityisesti verkko-opintojaksoilla: mahdollisuus vapaaehtoiisiin lähitapaamiin ja suositus verkko-opintojakson suoritus aikataulusta.**

OTA HUOMIOON AINAKIN NÄMÄ OHJAUKSEN NÄKÖKULMAT VERKKO-OPETUSTA SUUNNITELLESSASI:

☐ **KETÄ OHJATAAN?**
yksilö, ryhmä?

☐ **KUKA OHJAA?**
opettaja, opinto-ohjaaja, HOKS-ohjaaja, erityisopettaja, opiskeluavustaja, koulusihteeri, vertaiset?

☐ **MITÄ OHJATAAN?**
opintojen etenemistä, sisällön oppimista, tekniikan ja menetelmien hallintaa?

☐ **MILLOIN OHJATAAN?**
ennen opintojaksoa, opintojakson aikana, opintojakson jälkeen?

☐ **MITEN OHJATAAN?**
ohjeet opintojakson suorittamiseen, oppimistehtävät, työskentelytavat, opintojakson verkkosivujen rakenne, yhteydenpitotavat, palaute?

” Verkko-opetus vaatii onnistuakseen erityistä panostusta ohjaukseen.”

Verkko-opettajan ideapankki

Harva verkko-opintopakso on heti täydellinen. Kun verkko-opintopakso on toteutettu ensimmäisen kerran, huomaat varmasti asioita, joita olisi pitänyt tehdä toisin. Helpottaaksemme verkko-opintopaksosi suunnittelua ja toteutusta eGradiatiimi on tehnyt listan ideoista, joista suurin osa on testattu ja koettu hyväksi käytännössä. Ideoita käyttämällä verkko-opetuksestasi tulee sujuvampaa ja vältät ainakin osan sudenkuopista.

21

”**Verkko-opetus vaatii onnistuakseen erityistä panostusta ohjaukseen.**”

20

ENNEN OPINTOJAKSON ALKUA, KUN OLET RAKENTAMASSA OPINTOJAKSOA:

- Selvitä, miten omassa oppiaineessasi tai alallasi on toimittu uuden opintojakson perustamisessa: onko opetettavasta opintojaksosta olemassa valmiiksi rakennettu Moodlen kurssipohja?
- Mitä jos rakentaisit verkko-opintojakson tarinan muotoon tai lisäisit siihen pelillisyyttä?
- Anna opiskelijalle esimerkkiaikataulu tai suositus siitä, mitä asioita tulisi esim. viikon aikana opiskella. Näin opiskelijalla on jo opintojakson alussa realistinen käsitys siitä, kuinka paljon työtä ja aikaa opintojaksolla opiskelu vaatii. Tämän pohjalta opiskelija laatii opiskelusuunnitelman, jonka tarkoituksena on ohjata opiskelijaa oman lukujärjestyksen tekoon ja tavoitteelliseen opiskeluun. Huomioi opiskelijoiden erilaiset tavoitteet opintojakson ajallisen suorittamisen suhteen – joku voi haluta suorittaa opintojakson lyhyessäkin ajassa.
- Laita opintojakson verkkosivuille näkyviin osamistavoitteet esim. aihe- tai teemakohtaisesti. Tavoitteiden määrittelyssä voit käyttää apuna opetussuunnitelmaa tai tutkinnon perusteita.
- Tee itsearviointilomakkeita opintojakson avainkohtiin esim. ennen välikoetta tai siirtymistä seuraavaan aiheeseen. Näin opiskelija

pääsee arvioimaan omaa osaamistaan opintojakson eri vaiheissa. Voit myös hyödyntää itsearviointia oppimispäiväkirjaa.

- Käytä verkko-opintojakson suunnittelun apuna lähiopintojaksolle tekemääsi ohjelmaa ja käytä mahdollisuuksien mukaan samoja tehtäviä kuin lähiopetuksessa.
- Suunnittele verkko-opintojakso sopivan työlääksi sekä itsellesi että opiskelijoille – ei liikaa tehtäviä.
- Tehtäviä laatiessasi pyri käyttämään erilaisia tehtävätyyppejä. Pelkät pitkät kirjalliset tuotokset ovat varsin työläitä.
- Arvioitavat tehtävät on valittava huolella ja siten, että ne mittaavat monipuolisesti opiskeltavia asioita. Myös arvioitavien tehtävien määrän tulisi olla kohtuullinen.
- Tee arvioitavia tehtäviä varten mallivastaukset pisteytyksineen. Kun olet miettinyt tehtäväkohtaiset arviointikriteerit valmiiksi, tehtävien korjaaminen nopeutuu ja palautteen antaminen on helpompaa. Voit käyttää myös videopalautetta.
- Kaikista tehtävistä ei tarvitse antaa kirjallista palautetta. Käytä esim. lomakemuotoisia tehtäviä, jolloin tehtävät korjautuvat ”automaattisesti”.
- Voit eriyttää opiskelumateriaalin ja tehtävät

erilaisille opiskelijoille sopiviksi – opiskelija arvioi oman lähtötasonsa (opettajan laatimien kriteerien pohjalta) tai se määräytyy lähtötasotestin perusteella, minkä jälkeen opintojakso etenee yksilöllistä polkua pitkin.

- Tee opintojakson loppuun palautelomake. Lomakkeen avulla opiskelija pääsee arvioimaan omaa työskentelyään ja oppimistaan opintojaksolla sekä arvioimaan opettajan työskentelyä (esim. ohjauksen määrä ja laatu).
- Kun verkko-opintojakso on valmis, testaa se vielä opiskelijan näkökulmasta: toimivatko linkit, näkyvätkö kuvat ja videot jne.

OPINTOJAKSON AIKANA, KUN OPETAT OPINTOJAKSOLLA:

- Jaksoon sidotulla verkko-opintojaksolla voi opiskelumateriaalia ja tehtäviä paljastaa vähitellen. Opintojaksolla voi olla välietappeja, jotka pitää saavuttaa tietystä ajasta, jotta voi jatkaa opiskelua eteenpäin.
- Käy läpi palautetut tehtävät mahdollisimman pian. Valitse viikosta pari päivää, joina keskityt muutaman tunnin ajan verkko-opintojakson tehtävien korjaamiseen ja palautteen antamiseen.
- Tee opintojakson opiskelijoista taulukko (huomioi GDPR), johon merkitset opintojakson suorittamiseen vaadittavat tehtävät ja tiedot

tehtävien suorittamisesta (esim. sanallinen palaute, suoritettu merkintä, pisteet, arvosana). Voit käyttää myös oppimisympäristön valmiita arviointitaulukoita ja koonteja.

- Pyri ohjaamaan opiskelijaa pitämään kiinni aikatauluista ja anna kannustavaa palautetta. Seuraa oppimisympäristössä mahdollisesti tarjolla olevaa oppimisanalytiikkaa ja ota yhteys opiskelijaan, jos työskentely opintojaksolla ei etene.

OPINTOJAKSON PÄÄTTYTTYÄ:

- Käytä samaa Moodle-opintojaksoasi kaikille opetusryhmillesi ryhmäavainten avulla (suositeltu tapa). Tarvittaessa voit pyytää kopiota opintojaksostasi uudelle opetusryhmälle. Opintojakso siirtyy opiskelijalla ”Menneisiin kursseihin”, kun hän on suorittanut opintojaksolla vaadittavat tehtävät. Tällöin opintojakson käyneet opiskelijat pääsevät edelleen näkemään opetusmateriaalin ja palauttamansa tehtävät.
- Tee tarvittavat muutokset opintojakson rakenteeseen, tehtäviin, ohjeistuksiin jne. oman arviosi ja opiskelijoilta saamasi palautteen perusteella.
- Käy läpi verkko-opintojakson osallistujalista ja laita viestiä niille opiskelijoille, joilla opintojakso on vielä kesken: kannusta opiskelijaa suorittamaan verkko-opintojakso loppuun.

Verkko-opettajan muistilista

Varsinaiseen verkko-opintojakson pitämiseen kuuluu monenlaista muistettavaa. Ajankäytön hallintaa varten eGradia-tiimi on koonnut yhteen verkko-opintojaksolla opettajan työhön kuuluvia vaiheita työtehtävineen. Muistathan kuitenkin, että et ole 24 tuntia vuorokaudessa verkko-opettaja. Merkitse omaan työjärjestykseesi ajankohdat, jolloin käytät opetusresurssiasi verkko-opintojakson töihin.

25

ENNEN OPINTOJAKSON ALKUA → → → OPINTOJAKSON ALUSSA → → →

- **Uuden opetusryhmän kutsuminen Moodlen olemassa olevalle opintojaksolle (suositeltu tapa) tai tarvittaessa kopion tekeminen aiemmin pidetystä opintojaksosta.**
- **Opintojakson verkkosivujen päivitys:** opintojakson lähiohjausaikataulun päivitys, toimiiko tehtävien palautus, linkkien toimivuus, opiskelijanäkymän tarkistaminen.

- **Aloitustiedote:** tervetuloilmoitus, suoritusajankäyttö, liittyminen opintojaksolle (esim. liittymisavaimen käyttö), oppimateriaalitiedot, digivälineiden opastus, mahdolliset ennakkotehtävät.

OPINTOJAKSON AIKANA → → → → → OPINTOJAKSON LOPUKSI

- **Opiskelusuunnitelmien läpikäynti ja kommentointi.**
- **Opiskelijoiden kysymyksiin vastaaminen** (opastusta tehtävien tekoon ja tarkennuksia opintojakson suorittamiseen).
- **Aloitustiedot ja ohjeistus opintojakson myöhemmin aloittaville opiskelijoille.**
- **Tehtävien läpikäynti ja ohjaavan palautteen antaminen verkkotehtävistä** sekä arvioitavien tehtävien pisteytys (esim. 1–2 kertaa viikossa).
- **Etäohjaus verkon välityksellä** (esim. chat ja Moodlen BigBlueButton) ja mahdolliset lähiohjaustuokiot (esim. tunti viikoittain koko opiskeluryhmälle).
- **Henkilökohtainen yhteydenotto opiskelijaan,** jos esim. opintojakso ei etene tai opiskelijaa ei ilmoittautumisesta huolimatta näy opintojaksolla.

- **Palautteen kerääminen opiskelijoilta** (itsearviointi ja opettajan työn arviointi).
- **Opintojakson arviointi opiskelijalle henkilökohtaisesti** oppimisympäristöön tai Wilmaan (opintojakson päättävä palaute).
- **Arvosanan laitto Wilman opintojaksopäiväkirjaan.**

24

Tekijänoikeudet verkko-opintojaksolla

27

KENELLÄ ON TEKIJÄNOIKEUS SINUN TEKEMÄÄSI VERKKO-OPINTOJAKSOON?

”Tekijänoikeus kuuluu henkilölle, joka on teoksen tekijä, ellei muuta ole sovittu. Opettajalla on tekijänoikeus omiin aineistoihinsa mukaan lukien opettajan esimerkiksi koulun sisäiseen verkkoon laatiman aineiston, ellei hän ole siirtänyt tätä oikeuttaan esimerkiksi oppilaitokselle. Tekijänoikeuden siirtymisestä on voitu esimerkiksi sopia työsopimuksella tai erillisellä sopimuksella.”

(Kopiraitti: ”Opettajan oma aineisto tietoverkossa”)

Esimerkiksi Creative Commons -lisenssin avulla voit jakaa tekijänoikeuksiasi. Lisenssillä voit

määrätä, mitkä tekijänoikeuslain suomista yksinoikeuksista pidät itselläsi ja mitkä jaat muille. CC-lisensoiduissa teoksissa lähtöoletuksena on se, että käyttäjä voi hyödyntää teosta (esim. esittää tai kopioida) ilman erillistä lupaa. Perusoikeutta voidaan rajoittaa käyttämällä erilaisia ehtoja. Lisenssejä voi olla yhdellä teoksella useita.

Käytämme tässä oppaassa CC BY-NC-SA 4.0 -lisenssiä (Nimeä, EiKaupallinen, JaaSamoin: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.fi>).

Lisenssin mukaan muut voivat kopioida, välittää, levittää ja esittää alkuperäistä teostamme ja siitä muokattua versiota edellyttäen, että he mainitsevat nimemme alkuperäisinä tekijöinä ja käyttävät teosta tai muokattua versiota epäkaupallisesti. Lisäksi muut voivat julkaista oppaastamme muokattuja teoksia vain samalla lisenssillä, jolla tämä opas on julkaistu.

CC-LISENSSIT PÄHKINÄNKUORESSA:

CC0- eli ”cc nolla” -merkintä tarkoittaa sitä, että tekijä haluaa luopua kaikesta yksinoikeuksistaan. Merkintää suositellaan käytettäväksi tietoa-aineistojen metadataan ja myös tieteellisten tietoa-aineistojen julkaisuun.

BY- ja ByAttribution eli Nimeä-merkinnät tarkoittavat sitä, että muut voivat kopioida, välittää, levittää ja esittää alkuperäistä teostasi ja siitä muokattua versiota vain, jos he mainitsevat nimesi alkuperäisenä tekijänä.

NC-, NonCommercial- eli EiKaupallinen-merkinnät tarkoittavat sitä, että

muut voivat kopioida, välittää, levittää ja esittää alkuperäistä teostasi ja siitä muokattua versiota vain, jos he käyttävät sitä epäkaupallisesti.

SA-, ShareAlike- eli JaaSamoin-merkinnät tarkoittavat sitä, että muut voivat julkaista teoksestasi muokattuja teoksia vain sillä lisenssillä, jolla teoksesi on julkaistu

Millaista materiaalia voin lisätä verkko- opintojaksolleni suljetussa oppimisympäristössä?

VOIN LISÄTÄ

- 1 teoksia, kun tekijöiden kuolemasta on kulunut yli 70 vuotta
- 2 itse ottamiani valokuvia ja itse kuvaamiani videoita, kunhan ne eivät loukkaa ketään
- 3 kuvia, videoita tai äänitteitä, joihin olen kysynyt luvan suoraan teosten tekijältä
- 4 kuvia, musiikkia, videoita ja äänitehosteita, joissa on esim. CC-lisenssi
- 5 tavanomaisia valokuvia, jotka ovat yli 50 vuotta vanhoja
- 6 selittäviä piirustuksia
- 7 taulukoituja mittaustuloksia ja yksittäisiä matemaattisia tehtäviä
- 8 materiaalia, joka on skannattu oppikirjasta, painetusta kirjasta, sanomalehdestä, aikakausledestä, tutkimusraportista, käyttöoppaasta, sarjakuvista tai verkkosivuilta. Skannata saa enintään 15 sivua kirjaa tai sähköistä kirjaa kohden (kuitenkin enintään 15 % julkaisusta), verkkosivulta 20 sivua, nuoteista 10 sivua. (Aineisto saa olla opetusryhmän saatavilla opintojakson tai opintokokonaisuuden ajan. Materiaali saa opintojakson päätyttyä jäädä opettajan itsensä saataville ja hän voi ottaa aineiston uudelleen käyttöön.)
- 9 lyhyitä lainauksia eli ns. sitaatteja julkaistusta teoksesta, jotka hyödyttävät omaa työtä ja liittyvät siihen
- 10 Examina-palvelusta vanhojen ylioppilaskokeiden aineistoja Kopioston kopiointiluvan kulloinkin voimassa olevien ehtojen mukaisesti
- 11 linkkejä muihin verkkosivustoihin
- 12 linkkejä Youtube-videoihin tai muihin videoihin. Myös videon upottaminen on sallittua. Muista tarkistaa, että video on ladattu palveluun oikeudenhaltijan luvalla
- 13 linkkejä videoihin tai äänitteisiin, jotka ovat Ylen Areenassa tai Elävässä arkistossa.
- 14 opetustilanteista tehtyjä tallenteita. Jos tallenteessa näkyy tai kuuluu opiskelijoita, kerro opiskelijoille etukäteen, että opetus tallennetaan ja pyydä heiltä lupa tallentamiseen esim. Wilma-viestinä tai Wilmasta löytyvällä lupalomakkeella. Voit myös tallentaa vain osan opetustilanteesta, esim. oman osuutesi.

*Kun käytät toisen
materiaalia, muista aina
mainita tekijä ja lähde.*

*Linkityksessä ja
upotuksessa ei ole pakko
viitata lähteeseen,
mutta se on hyvän tavan
mukaista.*

29

Mistä löydän verkko-opintojaksolle vapaasti käytettäviä kuvia, videoita, musiikkia ja äänitehosteita?

HAKUKONEET:

- <https://search.creativecommons.org/?lang=fi>
 - http://images.google.com/advanced_image_search?hl=fi
- Valitse sivun alaosasta kohdasta käyttöoikeudet: Vapaasti käytettävissä tai jaettavissa*

KUVAT:

- <https://pixabay.com/>
- <http://www.freeimages.com/>
- <https://www.wpbeginner.com/showcase/16-sources-for-free-public-domain-and-cc0-licensed-images>

MUSIIKKI:

- <https://www.jamendo.com/en>
- <http://freemusicarchive.org/>

ÄÄNITEHOSTEET:

- <http://soundcrate.com/>

Käsitteet

Etäohjauksessa opiskelijan opiskelua tuetaan käyttäen erilaisia etäviestimiä. Etäohjaus tapahtuu esim. puhelimen, sähköpostin, chatin tai videoneuvotteluvälineen (esim. Moodlen BigBlueButton tai Teams- kokous) avulla.

Etäopetus on opetusta, jossa opettaja ja opiskelijat (tai osa opiskelijoista) ovat fyysisesti eri tilassa, mutta opetusta ja oppimista tapahtuu pääosin samanaikaisesti.

GDPR (General Data Protection Regulation) EU:n yleinen tietosuojasetus

Hybridiopetus on opetustilanne, jossa opiskelijoita on samanaikaisesti läsnä opettajan kanssa samassa luokkatilassa sekä etänä verkkoyhteydellä.

Lähiohjaus on opiskelijan oppimisen ohjausta, jossa opettaja ja opiskelija ovat fyysisesti samassa tilassa.

Monimuoto-opetuksessa yhdistyvät kasvokkain tapahtuva lähiopetus, verkon välityksellä tapahtuva opetus ja opiskelijan itseopiskelu esim. ohjatun verk-

ko-opintojakson avulla. Monimuoto-opetuksessa pyritään käyttämään monimuotoisia opetus- ja opiskelutapoja tarpeen mukaan.

Nonstop-periaate viittaa siihen, että opiskelijalla on mahdollisuus itse valita opintojen (opintojakson, opintokokonaisuuden tms.) aloitusajankohta ja suorittaa opinnot omassa tahdissaan, yleensä kuitenkin tiettyjen aikaraamien sisällä.

Opintojakso tarkoittaa tiettyä aikana järjestettävää opintokokonaisuutta, kuten ammatillisen koulutuksen teema, tutkinnon osa tai lukion opintojakso (tässä oppaassa käytettynä).

Oppimisanalytiikalla tarkoitetaan opiskelijoiden oppimista- pahtumissa tuottaman datan mittaamista, keräämistä, analysointia ja raportointia. Datalla avulla oppimista voidaan tukea, kehittää ja optimoida. Sen avulla on myös mahdollista kehittää käytettävää oppimisympäristöä sekä oppimateriaaleja.

Pedagoginen malli on opetuksen suunnittelun apuväline, joka

luo ja suuntaa oppimis- ja opetusprosessia.

Teos on tekijän itsenäinen ja omaperäinen luomistyön tuote riippumatta sen tekotavasta ja ilmenemismuodosta.

Verkko-opetus on opetusta tietoverkon avulla. Verkko-opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa. Verkko-opetuksen muotoja ovat esimerkiksi monimuoto-opetus sekä ohjattu etäopetus.

Verkko-opintojakso on kokonaan verkkoon suunniteltu opintokokonaisuus, jossa opiskelija työskentelee ohjatusti ohjeistetun aikataulun mukaan halua massaan paikassa.

Verkko-oppimisympäristöt ovat internetissä toimivia ohjelmistojä ja sivustoja, joissa opettajat ja opiskelijat työskentelevät tietokoneiden ja verkkoyhteyksien avulla.

Yhteisölliset tehtävät ovat opiskelijoiden välistä vuorovaikutusta vaativia oppimistehtäviä, joissa opiskelijat työskentelevät saman aiheen parissa joko samaan tai eri aikaan.

Lähteet

Creative Commons Suomi. <http://creativecommons.fi/>. Luettu 5.12.2018. Tarkastettu 5.5.2020.

Kopiosto. <https://www.kopiosto.fi/>. Luettu 5.12.2018. Tarkastettu 5.5.2020.

Kopiraittila. <https://kopiraittila.fi/>. Luettu 5.5.2020.

Järvelä, Häkkinen & Lehtinen: Oppimisen teoria ja teknologian opetuskäyttö. (termit: verkko-oppimisympäristöt, verkko-opetus). WSOY 2006.

Manner, Matias 2018: Tietosuojan uusi oppimäärä. Opettaja-lehti. <https://www.opettaja.fi/ajassa/tietosuojan-uusi-oppimaara/>. Luettu 5.12.2018. Tarkastettu 5.5.2020.

Meriläinen, Jenni 2010: Non-stop-opetus, opiskelu verkossa. Confluence Mobile. WIKI. Lahti University of Applied Sciences. <https://wiki.lamk.fi/plugins/servlet/mobile?contentId=8488967#content/view/8488967>. Luettu 5.12.2018. Tarkastettu 5.5.2020.

OpeRight.fi. Opettajan tekijänoikeusopas. Saatavilla verkossa: https://operight.fi/sites/operight.fi/files/operight-tietovihko_2018.pdf. Luettu 5.12.2018. Tarkastettu 5.5.2020.

Suhonen, Sami & Kinnari-Korpela, Hanna 2017: Oppimisanalytiikka opetuksen ja oppimisen tukena. Tamkjournal. <http://tamkjournal.tamk.fi/oppimisanalytiikka-opetuksen-ja-oppimisen-tukena/>. Luettu 5.12.2018. Tarkastettu 5.5.2020.

GRADIA